

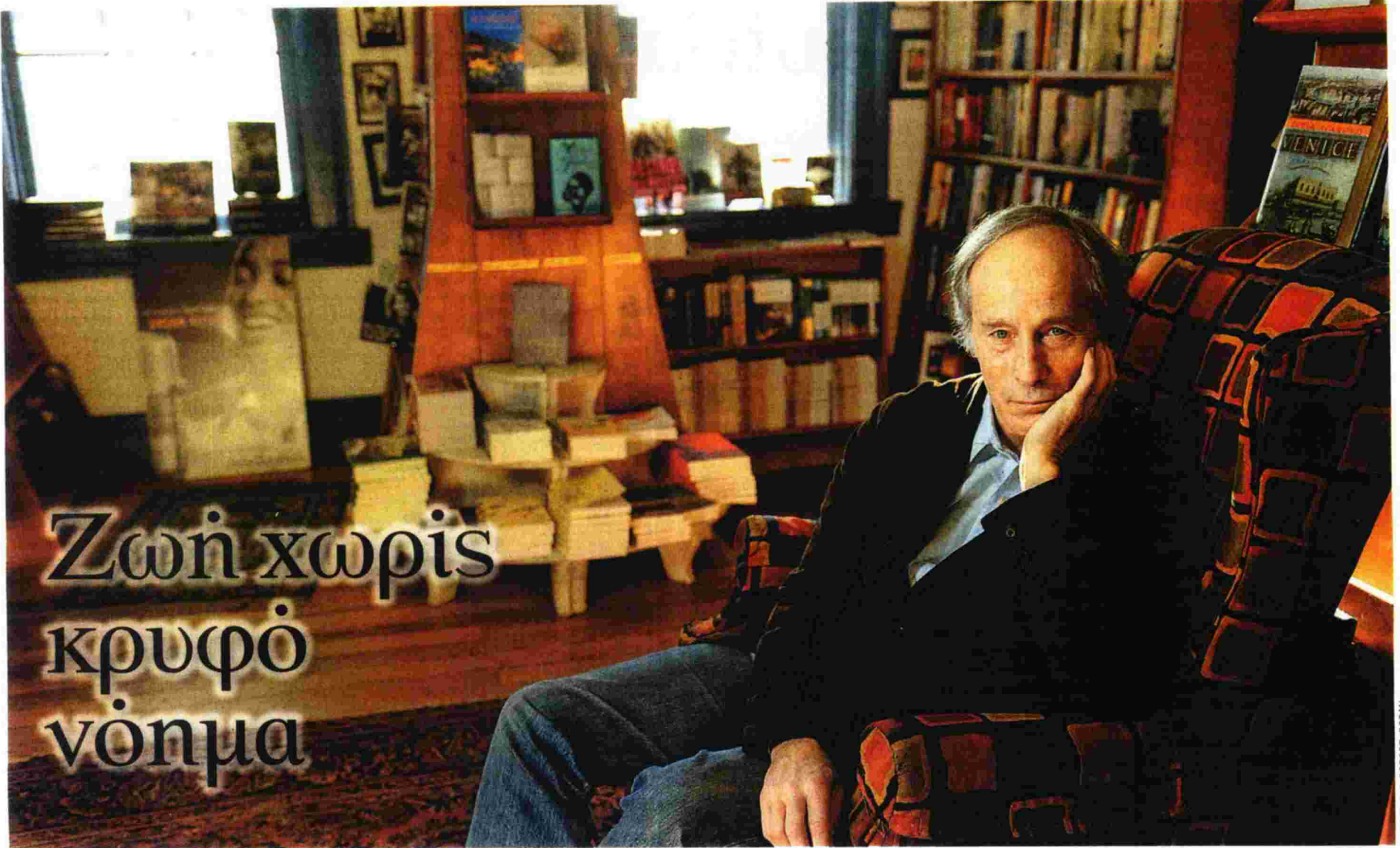
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΡΙΤΣΑΡΝΤ
ΦΟΡΝΤ

Στον «Καναδά»
με τον αμερικανό
συγγραφέα

ΣΕΛ. 7

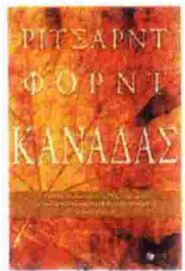

Ζωή χωρίς κρυφό νόημα

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ROBERT JORDAN

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΦΟΡΝΤ
Καναδάς

Μετάφραση Θωμάς Σκάσσης. Εκδόσεις Πατάκη, 2014, σελ. 557, τιμή 19,70 ευρώ

Στο τελευταίο του βιβλίο ο **Ρίτσαρντ Φορντ** αναδεικνύεται ένας δεξιότεχνος της αφήγησης όπως το μεγάλο του πρότυπο: ο **Γουίλιαμ Φόκνερ**

ΤΟΥ
ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗ

Δεν είμαι βέβαιος αν ο Καναδάς, το πλέον πρόσφατο μυθιστόρημα του Ρίτσαρντ Φορντ, που κυκλοφόρησε το 2012 στις ΗΠΑ,

είναι το καλύτερο βιβλίο του («το πιο βαθύ και το πιο εμπληματικό»), όπως έγραψε η «Washington Post», αλλά συγκρίνοντάς τον με τα προηγούμενα αναμφισβήτητα ανήκει στα κορυφαία του, εφάμιλλο κατά τη γνώμη μου με το εξαιρετικό και δυστυχώς αμετάφραστο στα ελληνικά *Independence Day* (Η μέρα της ανεξαρτησίας). Και αν δεχθούμε την άποψη ορισμένων κριτικών ότι ο Φορντ

ανήκει μαζί με τον Τομπιάς Γουλφ και τον Ρέιμοντ Κάρβερ (αναφέρω μόνον όσους είναι γνωστοί στη χώρα μας) στο ρεύμα που ονομάστηκε «βρώμικος ρεαλισμός», τότε με τον Καναδά ο χαρισματικός αυτός συγγραφέας τούς ξεπερνά. Ο μεν Κάρβερ δεν έγραψε ή δεν πρόλαβε να γράψει τα μυθιστορήματα που όλοι περίμεναν, ενώ τα μυθιστορήματα του Γουλφ είναι μεν αξιόλογα, όχι όμως και ισάξια των διηγημάτων του.

Αριστοτεχνική γραφή

Ο Φορντ είναι σπουδαίος διηγηματογράφος και πρώτης γραμμής μυθιστοριογράφος, όπως ήταν και το μεγάλο του πρότυπο: ο Φόκνερ. Και καθώς εδώ η αφήγηση είναι πρωτοπρόσωπη, ο διηγηματογράφος Φορντ βοηθά τον μυθιστοριογράφο να λειτουργήσει σε πολλά επίπεδα. Ο αφηγηματικός ρυθμός, στη μυθολογία ειδικότερα, είναι σε κάθε περίπτωση συνάρτηση του τι προηγείται και τι έπεται, όμως επί του προκειμένου έχουμε το εξαιρετικό: ο Φορντ αναδεικνύει τις συνέπειες των όσων συμβαίνουν και όχι τα συμβάντα αυτά καθαυτά. Ο αναγνώστης λοιπόν δεν βιάζεται να γυρίσει σελίδα για να δει τι θα συμβεί παρακάτω, αλλά πολύ συχνά θέλει να ξαναδιαβάσει μια παράγραφο ή ολόκληρη σελίδα γοητευμένος από το ύφος, την ατμόσφαιρα, τη δύναμη της αποτύπωσης, την αύρα των υπαινιγμών.

Τα παραπάνω ανάγονται στην αισθητική αλλά το σωστότερο είναι να τα εντά-

σουμε σε ό,τι αποκαλούμε λογοτεχνικό: στο ύφος, στη γλώσσα, στη διαβρωτική δύναμη του λόγου όταν η σκέψη και το αίσθημα αλληλοσυμπληρώνονται, που σημαίνει ότι ο συγγραφέας δεν έχει να πει απλώς μια ιστορία αλλά γνωρίζει πώς να την πει ώστε να είναι κάτι περισσότερο. Και ο Φορντ το κάνει αριστοτεχνικά:

«Αμαρτίαι γονέων»

Βρισκόμαστε στη δεκαετία του 1950. Η οικογένεια Πάρσονς (ο πατέρας Μπεβ, η μητέρα Νίβα και τα παιδιά τους, ο Ντελ και η διδυμη αδελφή του Μπέρνερ) εγκαθίσταται στο Γκρέιτ Φολς της Μοντάνα. Ο πατέρας, πρώην στρατιωτικός, επιδιέχεται σε διάφορες απάτες. Τα οικονομικά της οικογένειας είναι πολύ στενά, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή το ζεύγος Πάρσονς να καταλήξει να ληστέψει μια τράπεζα στη Βόρεια Ντακότα. Η ιδέα είναι του Μπεβ που πείθει τη Νίβα να συμμετάσχει. Η αστυνομία τους συλλαμβάνει, η μητέρα αυτοκτονεί στη φυλακή και τα δύο παιδιά τα σώζει μια φίλη της οικογένειας που τα στέλνει στον Καναδά. Εκεί ο Ντελ συναντά έναν σκοτεινό τύπο ονόματι Άρθουρ Ρέμλινγκερ και γίνεται το «παιδί για όλες τις δουλειές» (του Ρέμλινγκερ, που εδώ λειτουργεί ως υποκατάστατο του πατρός Πάρσονς). Όταν αποκαλύπτεται το σκοτεινό παρελθόν του Ρέμλινγκερ και ο Ντελ γίνεται μάρτυρας μιας διπλής δολοφονίας, ο νεαρός απομακρύνεται από τον «προστάτη» του.

Ο Ντελ, που είναι και ο

αφηγητής, μεγαλώνει, παντρεύεται, γίνεται δάσκαλος των αγγλικών, ενώ η αδελφή του, την οποία βλέπει σπάνια, ζει μια ταραγμένη και δυστυχισμένη ζωή. Θα πεθάνει από ανίατη ασθένεια. Στα 65 του χρόνια, και ενώ ετοιμάζεται να βγει στη σύνταξη, ο Ντελ θα μας πει την ιστορία της ζωής του. Με τον λόγο του ενήλικου, όπου όμως ακούγεται σαν ηχώ η φωνή του 15χρονου που το έγκλημα των γονιών του σημάδεψε τη ζωή του. Είναι μια ασήμαντη ζωή σηματοδοτημένη από ένα οριακό γεγονός. Και λειτουργεί ως ανάκληση του παρελθόντος και ταυτοχρόνως ως απόδραση από το παρελθόν: από το δράμα του εφήβου που αναγκάζεται να ζήσει στον σκληρό κόσμο των ενηλίκων χωρίς προστασία. Και όπως λέει ο αφηγητής στο τελευταίο κεφάλαιο, «Εκείνο που πιστεύω... είναι ότι αυτό που βλέπεις είναι σε μεγάλο βαθμό αυτό που υπάρχει και ότι η ζωή μάς δίνεται άδεια. Ενώ, επομένως, οι σημασίες μας βαρύνουν, αυτό είναι και το περισσότερο που μπορούν να κάνουν. Τα κρυφά νοήματα απουσιάζουν».

Συνθέτοντας τα ανόμοια

Κατά συνέπεια δεν υπάρχει ούτε μοίρα ούτε προορισμός – αυτό είναι το πικρό συμπέρασμα του Καναδά. Εκείνο που αξίζει μας το λέει μέσω του κεντρικού του ήρωα ο Φορντ κλείνοντας την αφήγηση του: «Αυτό που ξέρω είναι ότι έχεις περισσότερες πιθανότητες στη ζωή – να επιβιώσεις – αν αντέχεις τις απώλειες, αν καταφέρεις να

μη σε κάνουν κυνικό και αν υποτάσσεσαι, με τον τρόπο που το εννοούσε ο Ράσκιν, αν δεν χάνεις το μέτρο, αν συνθέτεις τα ανόμοια πράγματα σε ένα όλον που περισώζει το καλό, όσο κι αν το καλό δεν βρίσκεται, ομολογουμένως, εύκολα. Προσπαθούμε, όπως είπε και η αδελφή μου. Προσπαθούμε. Ολοι μας. Προσπαθούμε».

Η φράση «να συνθέτεις τα ανόμοια πράγματα σε ένα όλον» είναι ενδοκειμενική αναφορά στον πασίγνωστο βρετανό συγγραφέα και κριτικό του 19ου αιώνα Τζον Ράσκιν και στους εννέα νόμους της σύνθεσης όπως αναλύονται στο βιβλίο του *The Elements of Drawing* (1857). Πιστεύω ότι η αναφορά δεν είναι τυχαία. Ο Ράσκιν αναφέρεται στη ζωγραφική και ο Καναδάς έχει μοναδικές εικαστικές ποιότητες που συνιστούν ένα από τα βασικά γνωρίσματα της ποίησης η οποία διαχέεται από την πρώτη ως την τελευταία σελίδα του μυθιστορήματος. Αν η μνήμη είναι το όχημα της αφήγησης, τότε το περιεχόμενό της είναι το πλήθος των εικόνων που διαδέχονται η μία την άλλη, του ιμπρεσιονιστικού κυματισμού που συναρπάζει τον αναγνώστη.

Ενας δεξιότεχνος του ύφους όπως ο Φορντ ήθελε και έναν ικανό μεταφραστή να μεταφέρει στα ελληνικά τις λεπτές αποχρώσεις, ιδίως στους μεσαιούς τόνους, του βιβλίου του. Είναι ευτύχημα που το έργο αυτό το ανέλαβε και το έφερε με επιτυχία σε πέρας ένας καλός πεζογράφος και δόκιμος μεταφραστής: ο Θωμάς Σκάσσης.

Ο αναγνώστης δεν βιάζεται να γυρίσει σελίδα για να δει τι θα συμβεί παρακάτω, αλλά πολύ συχνά θέλει να ξαναδιαβάσει μια παράγραφο γοητευμένος από το ύφος, την αύρα των υπαινιγμών